
 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-1-70-78>

 <https://orcid.org/0000-0002-8502-6458>

ЧИЧУК Вадим Миколайович

кандидат педагогічних наук, доцент катедри професійної освіти та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
e-mail: vadym.chyчук@udpu.edu.ua

УДК 378.018.8:378.22:377.011.3-051:378.091.31/39-025.14(045)

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Статтю присвячено актуальній проблемі сучасної педагогіки вищої школи, пов'язаної із запровадженням змішаного навчання в системі підготовки майбутніх бакалаврів з професійної освіти у ЗВО, що зумовлено карантинними обмеженнями та воєнними діями на території України. У ній розкриваються різні підходи на

саме поняття змішаного навчання як на особливу форму організації освітнього процесу у навчальних закладах, так і на інноваційну технологію підготовки майбутніх фахівців у вищій школі. Проаналізовано структуру такого типу занять, яке може проводитись аудиторно, що отримало назву «контактних годин» та позаа-

удиторно, тобто «безконтактних годин» (онлайн-діяльність). Також зосереджено увагу на основних етапах роботи викладача і здобувачів освіти під час проведення змішаного навчання. До таких етапів зараховують: попередню підготовку, подачу нової інформації, тренування, виконання практичного завдання, оцінювання діяльності здобувачів освіти, рефлексію. Зазначено, що змішане навчання, як правило, здійснюється за допомогою використання онлайн-платформ Moodle та Google Classroom. У статті акцентовано увагу на змісті освітньої програми «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)» освітнього ступеня бакалавр та робочих програм основних фахових дисциплін цієї спеціальності, зокрема «Методологічні засади професійної освіти», «Дидактичні основи професійної освіти», «МПН: основні технології навчання», «Комп'ютерні технології в навчальному процесі», «Програмне забезпечення», «Моделювання комп'ютерних систем». На прикладі проведення заняття з однієї з тем дисципліни «Методологічні засади професійної освіти» було продемонстровано особливості запровадження змішаного навчання у ЗВО.

Ключові слова: змішане навчання; професійна освіта; комп'ютерні технології; заклади вищої освіти; онлайн-платформи.

Постановка проблеми. У сучасній системі вітчизняної вищої освіти є важливою та актуальною проблема, пов'язана з пошуком ефективних інноваційних форм, технологій та методів навчання майбутніх фахівців у ЗВО, особливо це зумовлено введенням карантинних обмежень пандемії коронавірусу та воєнними діями на території України. Водночас вибір інноваційних методик у професійній освіті спрямований на формування та розвиток ключових і спеціальних компетентностей у майбутніх фахівців, орієнтацію в інформаційно-цифровому просторі, використання в освітньому процесі критичного та креативного мислення студентів. У 2020 році Міністерством освіти і науки України було розроблено «Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти», сутність яких полягала у запровадженні такої форми навчання, яка б враховувала обмежену кількість аудиторних занять, а також зберегла б доступність та гнучкість для окремих категорій здобувачів освіти, індивідуальну траєкторію навчання студентів.

Останнім часом різні аспекти запровадження змішаного навчання у закладах вищої освіти України стали предметом дослідження багатьох вчених. Так, змішане навчання як інноваційна форма організації освітнього процесу у ЗВО розглядається у статті О. Цюняк та Г. Розлуцької [1]. Особливості запровадження змішаного навчання в заклади вищої освіти та визначення

його переваг і недоліків над традиційною формою розкрито у працях К. Бугайчук [2], Т. Собченко та О. Пивоварової [3]. Питання проведення змішаного навчання в кризових умовах присвячено публікацію В. Корнят, А. Чередник та Н. Діри [4]. Використання різних платформ дистанційного навчання розглядається у статтях О. Сивак, М. Сарбаш [5], Т. Утицьких, А. Солодовнікова [6], В. Гриценка, І. Юстик [7]. Перспективи впровадження змішаного навчання схарактеризовано у науковому дослідженні А. Антонюк, Г. Михайлюк, О. Боднар [8]. Однак звернення до особливостей підготовки майбутніх фахівців освітнього ступеня «бакалавр» в сучасних умовах функціонування ЗВО не знайшло достатнього відображення у наукових джерелах. Це й зумовило вибір теми цієї статті, **мета** якої полягає у з'ясуванні специфіки підготовки бакалаврів освітньої програми «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)» у педагогічному університеті в умовах змішаного навчання.

Під час написання статті було використано такі методи дослідження, як теоретичний аналіз наукових робіт з проблеми, вивчення рекомендацій МОН України щодо змішаного навчання, аналіз освітньої програми підготовки бакалаврів, моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. З наукових джерел стало відомо, що змішане навчання оптимально поєднує в собі два різновиди навчання у ЗВО, зокрема традиційне (аудиторне) та дистанційне (позааудиторне). Запровадження змішаного навчання має свою коротку передісторію, спочатку у зв'язку з пандемією у світі в освітніх закладах України було введено дистанційну форму підготовки здобувачів освіти, яке поступово з послабленням карантинних заходів видозмінилося на змішану форму. Це пояснюється насамперед тим, що одним з вагомих недоліків дистанційної форми навчання було обмежене у часі та обсязі живе спілкування та зниження мотивація учасників освітнього процесу. МОН України вказує на дві форми змішаного навчання – синхронне та асинхронне. Синхронне навчання передбачає одночасний прямий зв'язок викладача та студентів, а асинхронне – виучування навчального матеріалу та виконання практичних завдань в різний час [9, с. 34]. Крім цього змішане навчання передбачає існування контактних та безконтактних (онлайн) годин. Контактними годинами вважаються безпосередня взаємодія учасників освітнього процесу в аудиторії. Безконтактні години, це такі, що передбачають опо-

середковану взаємодію між викладачем та студентами засобами онлайн-технологій в аудиторії чи за її межами.

Окремі вчені розглядають мішане навчання не як нову організаційну форму освітнього процесу, а як інноваційну технологію навчання.

Так, наприклад, І. Хом'юк та С. Кирилачук зазначають, що змішане навчання – технологія в якій поєднуються як кращі традиційні, так новітні форми навчання майбутніх фахівців та трансформується структура й зміст опанування дисциплін професійного циклу з метою створення підґрунтя для формування у них професійної, цифрової та самоосвітньої компетентностей [10]. Також як технологію змішане навчання розглядають і Л. Антонюк, Г. Михайлюк, О. Боднар, підкреслюючи, що змішане навчання це не лише просте використання інформаційно-комунікаційних засобів, а й інтегрована освітня діяльність викладачів та студентів через очну та дистанційну форму освітнього процесу, що гармонійно поєднує в собі безпосереднє навчання під керівництвом викладача з самостійною формою роботи здобувачів вищої освіти [8, с. 218].

О. Цюняк, Г. Розлуцька акцентують увагу на тому, що в умовах запровадження цифровізації в освітній процес змішане навчання виражається через основні три компоненти, які реалізуються в інформаційно-освітньому середовищі ЗВО через: традиційне навчання (face to face), тобто традиційні заняття під керівництвом викладача в аудиторії; самостійне навчання (self-study learning), а саме самостійна робота студентів спрямована на виконання практичних і лабораторних робіт, пошук та опрацювання навчальних матеріалів, використання можливостей хмарних середовищ та онлайн-сервісів; спільне онлайн-навчання (online collaborative learning), зокрема робота здобувачів освіти і викладачів у режимі синхронної взаємодії онлайн, наприклад, проведення конференцій, вебінарів, форумів тощо [1, с. 233]. Очевидно, визначення трьох аспектів змішаного навчання авторами спирається вивчення зарубіжного досвіду з цієї проблеми, зокрема висвітленого в науковій праці «Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти», де описано шість моделей запровадженого в країнах ЄС змішаного навчання [11]. Автори згаданого вище наукового джерела презентують такі моделі:

– Face-to-face Driver, що становить собою доповнення аудиторних занять онлайн навчанням, це дає змогу здобувачам освіти долучатись до електронних ресурсів з

комп'ютерного класу, лабораторії або в домашніх умовах;

– Rotation, що є поєднанням онлайн та офлайн навчання під керівництвом викладача відповідно до розкладу занять;

– Flex, що розглядається, як така форма організації освітнього процесу, за якою більше часу відводиться на електронне навчальне середовище за умови очної викладацької підтримки;

– Online lab, що передбачає проведення занять в спеціально обладнаній онлайн-лабораторії, де здобувачі освіти можуть отримувати онлайн-консультації викладача, а лаборанти здійснюють технічне забезпечення освітнього процесу;

– Self-blend, що дає змогу студентам самостійно обрати онлайн-курси, як допоміжну форму навчання до вивчення офлайн навчальних дисциплін з метою поглиблення знань;

– Online driver, таке навчання, яке здійснюється в онлайн режимі (електронному середовищі) і вимагає проведення атестації очно [там само].

Дещо по іншому трактує поняття «змішане навчання» Л. Бугайчук, зокрема через спектр таких важливих ознак: змішане навчання зараховує до формального навчання в межах діяльності освітніх закладів; становить собою цілеспрямований процес набуття знань та формування вмінь і навичок у контексті конкретних навчальних дисциплін, частина якого здійснюється у віддаленому режимі; у ході опанування навчальної дисципліни широко використовуються інформаційно-комунікаційні та технічні засоби навчання; ІКТ впроваджуються не лише для зберігання та отримання навчального матеріалу, а й для здійснення контрольних заходів, організації навчальної взаємодії учасників освітнього процесу (консультації, дискусій, обговорення); передбачає самоконтроль студента під час виконання практичних завдань [2].

Т. Собченко та О. Пивоварова, аналізуючи особливості запровадження змішаного навчання у ЗВО, виокремлюють низку його переваг над традиційною формою організації освітнього процесу, а саме: здобувачі освіти мають змогу навчатися раціонально розподіляти та використовувати власний час у зручному режимі; змішана форма навчання уможливає дисциплінувати себе, вмотивувати та розставляти пріоритети у самостійній діяльності; змішане навчання дає змогу використовувати в максимальному обсязі освітній потенціал аудиторних та позааудиторних занять; швидкість в отриманні зворотного зв'язку та перевірки виконаних студентами за-

вданий; можливість оптимального поєднання кількох методів навчання одночасно; дає змогу ширше трансформувати ролі викладача: від передавача знань до консультанта з метою розкриття здібностей та професійних можливостей майбутніх фахівців; інтерактивність здобувачів освіти в ході навчання у наслідок чого у них з'являються нові можливості [3, с. 135].

Ще на одну з переваг змішаного навчання вказують В. Корняк, А. Чередник, Н. Діра, зазначаючи, що змішане навчання допомагає підготувати здобувачів освіти до цифрового майбутнього, оскільки у ході проведення онлайн занять освоюють новітні технології, що знадобляться їм в майбутній професійній діяльності. На думку авторів, цінність роботи з цифровими технологіями полягає у формуванні вміння оперативно використовувати інформацію, що постійно змінюється за вимогами потреб ринку праці та освітніх послуг [4, с. 194].

І. Хом'юк, С. Кирилашук вважають, що за структурою змішане навчання відрізняється від традиційної форми. Основними структурними елементами системи змішаного навчання автори називають: інституційний, що передбачає організацію стратегії онлайн (електронного) навчання в інтеграції з аудиторним навчанням; технологічний, що становить собою управління освітнім процесом (LMS–Learning Management System); навчально-методичний, що покликаний розробляти моделі навчально-методичного забезпечення у ході електронного навчання [10].

Працюючи в умовах змішаного навчання, викладачі дбають про те, щоб здобувачі освіти під час контактних годин отримали базові знання з кожної дисципліни, зорієнтувалися на самостійне виконання практичних завдань, підготовку індивідуальних проєктів, здійснення науково-дослідницьких робіт. Відповідно до «Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти», запропонованих МОН України, змінюється розподіл годин на лекції, практичні та лабораторні у бік циклічної послідовності активностей здобувачів освіти та урізноманітнення форм взаємодії в залежності від поставлених завдань, технічних можливостей та ресурсу часу [9]. З огляду на це змінюється і структура проведення заняття в умовах змішаного навчання. Вона складається з таких етапів, як: попередня підготовка, подача нової інформації, тренування, практичне завдання, оцінювання завдання, рефлексія.

На етапі попередньої підготовки здійснюється реалізується мета підготовки й донесення навчальної інформації до студентів,

яка дасть змогу їм ефективніше спланувати подальшу роботу на занятті з виучуваної теми. Цей етап залучає також мотиваційні настанови, що зможуть зацікавити здобувачів освіти до вивчення нового матеріалу, може містити діагностичне тестування, яке уможливить виявити рівень засвоєння попередньої теми. У ході етапу попередньої підготовки викладач рекомендує студентам, що необхідно відновити в пам'яті з попереднього матеріалу, як спланувати та розподілити час на виконання практичних завдань, на які навички слід звернути увагу, що знадобляться на занятті. На цьому етапі передбачається застосування таких видів освітньої діяльності студентів: під час контактних годин – вхідний контроль та опитування, а в ході онлайн-діяльності – повторення або ознайомлення з новою термінологією з виучуваної теми, перегляд коротких промовідео, використання інфографіки, проведення діагностичного тестування.

На етапі вивчення (подачі) нової інформації відбувається засвоєння теми дедуктивним чи індуктивним методом. За допомогою дедуктивного методу студенти засвоюють теоретичні знання з виучуваної теми, теоретичні положення та закономірності, а потім встановлюють зв'язки їх із практикою. Використовуючи індуктивний метод, здобувачі освіти самостійно на матеріалі виконання практичних завдань (розв'язуючи кейси, ситуаційні завдання, беручи участь у ділових і рольових іграх тощо) встановлюють теоретичні положення, правила та закономірності. Основними видами освітньої діяльності на цьому етапі виступають у ході контактних годин презентації, пошук відповідей на питання, обговорення кейсів, а онлайн-діяльність передбачає використання відео- та аудіозаписів, відеоконференцій, роботу з кейсами, пошук відповідей на питання.

Етап тренування передбачає як індивідуальну, так і групову діяльність студентів. Причому студенти не лише ознайомлюються з готовими текстами або переглядають відео, а й готують відповіді на питання у вигляді мінітесту, розгорнутої відповіді, заповнюють таблицю за зразком чи виконують вправи. Обговорення спірних питань може відбуватися як у синхронному, так і асинхронному режимах без оцінювання студентів. Значна роль у проведенні цього етапу належить викладачеві, на нього покладаються завдання домогтись від студентів відповідей на поставлені ним проблемні запитання. Видами освітньої діяльності під час контактних годин можуть бути дебати, обговорення окремих складних питань, дискусії, бесіди, групове

виконання завдань (робота в малих групах), спостереження, імітаційні рольові ігри, а у ході онлайн-діяльності – підготовка викладачем запитань для самоперевірки і відповідей студентів на них, онлан обговорення (чат, форум), виконання інтерактивних завдань і вправ, віртуальний тренінг, спостереження, робота з кейсами, перегляд відеоматеріалів.

На етапі виконання практичних завдань студенти працюють індивідуально або в парах, малих групах, колективно, виконуючи завдання синхронно чи асинхронно. Причому умови до практичних завдань мають бути сформовані так, щоб студенти, виконуючи їх, набували нового практичного досвіду відповідно до навчальної мети та очікуваних результатів з кожної дисципліни. Якщо викладач працює в контактних годинах, то основними видами його діяльності зі студентами будуть завдання практичного чи лабораторного (частково пошукового, дослідницького характеру) занять. А обираючи онлайн-діяльність, викладач ставить перед студентами завдання виконувати завдання, пов'язані з пошуком відповідей на запитання, виконанням віртуальних лабораторних робіт, інтерактивних практичних завдань, різноманітних індивідуальних та групових завдань, як наприклад, презентація, звіт, проєкт, відеозапис, робота над першоджерелами, нормативними документами.

Оцінювання завдання як етап змішаного навчання, має відбуватися за чітко визначеними критеріями, проте з ними студент має знайомитися ще на етапі тренування до початку власне виконання практичних завдань. Видами освітньої діяльності на цьому етапі під час контактних годин є контрольна робота, усне опитування, атестування, виконання практичних завдань, а у ході безконтактних годин – інтерактивне тестування, письмова робота, усна відповідь (відеозапис) виконання практичного завдання. Кожен вид діяльності студентів обов'язково оцінюється в балах.

Етап рефлексії передбачає самооцінку студентів у вигляді самоаналізу що нового дізнався, засвоїв, навчився використовувати на практиці, чого не усвідомив, що потребує додаткового опрацювання, що варто змінити, над чим ще попрацювати). У ході контактних годин використовуються такі види освітньої діяльності: діалог, групове обговорення, короткі усні або письмові відповіді на запитання щодо самоаналізу. Безконтактні години вимагають застосування таких видів діяльності студентів, як: звіт самоаналізу, ментальні карти, відповіді на рефлексивні питання, поповнення портфоліо матеріалами з вивченої теми.

Для ефективної організації змішаного навчання викладачі послуговуються різними онлайн-платформами, що становлять собою «програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання, метою якого є створення та управління педагогічним змістом, індивідуалізоване навчання та телетьюторат, воно включає засоби, необхідні для трьох основних користувачів – викладача, студента, адміністратора» [12, с. 107].

О. Пасічник зазначає, що засобами досягнення освітньої мети на основі змішаного навчання є використання двох типів платформ: зовнішньої (змістове наповнення яких розробляється зовнішньою навчальною структурою, тобто професійною інституцією, наприклад, Moodle, Google, Web Course Tools); внутрішньої (відображення змісту уже розроблених навчальних дисциплін) [13, с. 232].

На думку О. Сивак та М. Сарбаш, існує три типи платформ, зокрема прості платформи, синхронні віртуальні класи, складні платформи [5, с. 68]. У ході змішаного навчання найчастіше вдаються до складних платформ, які крім простих видів діяльності охоплюють педагогічне проектування та поширення. Також за допомогою складних платформ здійснюється управління процесом офлайн (традиційного) та онлайн (дистанційного) навчання. Прикладом таких платформ є платформа Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), що становить собою модульне об'єктно-орієнтоване динамічне освітнє середовище, яке використовують в системі управління навчанням (LMS), системі управління курсами (CMS), а також віртуальним навчальним середовищем (VLE) чи просто платформою для навчання, що пропонує учасникам освітнього процесу (викладачам, студентам, адміністрації) різноманітний набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного. Платформу Moodle можна використовувати як для аудиторного навчання (контактних годин), так і для позааудиторного навчання (безконтактних годин), для самостійної роботи вдома. Використання платформи Moodle актуальне особливо в нинішній час, оскільки велика кількість студентів перебуває за кордоном у зв'язку з воєнними діями, проте вони можуть без проблем приєднатися у визначений для занять час для проведення онлайн-навчання.

Т. Утицький та А. Солодовніков [6] визначають цілу низку переваг та можливостей використання платформи Moodle як для викладачів, так і для студентів. Для викладачів з'являється можливість розмі-

щення структурованого навчально-методичного забезпечення дисципліни для студентів, а саме конспекти лекцій та практичних занять, відеоматеріали для перегляду, завдання для самостійної роботи, наукові джерела. Усі завантажені матеріали з дисципліни залишають доступними для кожної наступної академічної групи автоматично; викладач стає більш мобільним, оскільки має можливість доступу до освітніх ресурсів в будь-який час та в будь-якому місці, головне доступ до мережі інтернет; викладач має змогу швидко корегувати, змінювати, розширювати, доповнювати методичні матеріали дисципліни; теоретичний виклад матеріалу викладач може підсилювати використанням аудіо-та відеозаписів, графіків, презентацій, документів тощо; платформа уможливає розміщення різних форматів електронних матеріалів, зокрема система дозволяє за необхідності завантажувати файли будь-яких форматів, наприклад, файли прикладного програмного забезпечення для підготовки та виконання лабораторних робіт, також якщо є розроблені викладачем пакети з інших систем електронного (комп'ютерного) навчання, то вони інтегруються до Moodle; викладач має змогу легко та оперативно здійснювати контроль навчальної діяльності студентів, встановлювати терміни виконання студентами завдань, полегшує систему рейтингування оцінювання самостійної роботи студентів за допомогою автоматизації.

Крім цього, платформа Moodle надає переваги і для здобувачів освіти, зокрема: прямий доступ до укомплектованого та логічно структурованого навчально-методичного матеріалу у зручний для студентів час; забезпечує сумісність з різними гаджетами, оскільки матеріали курсів взавантажуються однаковою мірою зручно на всіх пристроях – ноутбуках, нетбуках, планшетах, смартфонах; платформа дає змогу студентам здійснювати самоконтроль, самоперевірку (самотестування) та оцінювання власних знань незалежно від викладача; у системі представлено різноманітні завдання, які спрямовані на співпрацю «студент-студент» і «студент-викладач» через інтернет-конференцію, форум, дискусію.

Як зазначають В. Гриценко та І. Юстик, платформа Moodle у системі вищої освіти є найвідомішою, проте вона не зовсім зручна у використанні і для більшості користувачів видається досить складною [7]. Тому більшого поширення набула платформа Google Classroom, яка становить собою вебсервіс, створений для організації освітнього процесу в умовах змішаного навчан-

ня у ЗВО, з метою прискорення процесів поширення файлів між викладачем та студентами, спілкування в режимі реального часу та оцінювання виконаних завдань.

Підготовка бакалаврів зі спеціальності «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)» спрямована на навчання майбутніх фахівців в галузі знань 01 Освіта та отримання кваліфікації викладач практичного навчання, фахівець в галузі комп'ютерних технологій. Випускники цієї освітньої програми мають право працювати загальноосвітніх школах, професійно-технічних училищах, у ЗВО I-II рівнях акредитації, а також на підприємствах різної форми власності, де використовується комп'ютерна техніка. З одного боку такі майбутні фахівці мають набути навичок використання комп'ютерних технологій та створення різноманітних електронних програм в сфері навчання та організації освітнього процесу, а з іншого боку – оволодіти вмінням передавати свої знання та практичний досвід школярам, студентам професійно-технічних училищ, технікумів.

Здобувачам вищої освіти із зазначеної спеціальності в умовах змішаного навчання необхідно сформувати низку важливих компетентностей, які уможливають їм опанувати навчальні дисципліни, а в майбутньому стати конкурентноспроможними, висококваліфікованими професіоналами. Як зазначено в освітній програмі «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)» освітнього ступеня бакалавр Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, майбутні викладачі практичного навчання, фахівці в галузі комп'ютерних технологій мають обов'язково оволодіти такими компетентностями: здатність розуміти специфічні особливості професії викладача професійного навчання в галузі комп'ютерних технологій, знати основні напрямки розвитку сучасної техніки, мати глибокі знання з основних галузей комп'ютерних технологій; здатність розуміти та уміло використовувати математичні та числові методи у ході роботи з комп'ютерною технікою; здатність шляхом самостійного навчання освоїти нові області, використовуючи здобуті знання в області професійної освіти комп'ютерних технологій тощо [14]. Формування вказаних компетентностей у студентів здійснюється у ході вивчення таких важливих дисциплін, як: «Методологічні засади професійної освіти», «Дидактичні основи професійної освіти», «МПН: основні технології навчання», «Комп'ютерні технології в навчальному процесі», «Програмне забезпечення», «Моделювання комп'ютерних систем».

З огляду на це підкреслимо на те, що в підготовці цієї галузі важливими виступають два аспекти: професійно-дидактична та фахова підготовка з урахуванням того, що компетентність майбутнього фахівця п'ятикомпонентна, оскільки складається з набуття знань, формування вмінь і навичок, первинного професійного досвіду та ціннісного ставлення до професійної діяльності.

Враховуючи «Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти» МОН України, звернемо увагу на особливості підготовки майбутніх бакалаврів зазначеної вище спеціальності з дисципліни «Методологічні засади професійної освіти» на прикладі вивчення теми «Загальні основи професійної педагогіки». На підготовчому етапі до цього заняття викладач планує розкрити перед студентами в тезисному варіанті декілька важливих питань: «Професійна педагогіка як галузь педагогічної науки», «Методологія педагогіки і основи науково-педагогічних досліджень у професійній педагогіці», «Системний підхід до формування основ професійної освіти». Крім цього, викладач пропонує студентам самостійно опрацювати таке питання – «Уявлення сучасної науки про кваліфікованого фахівця професійної освіти». А на етапі подачі нової інформації, що проводиться під час контактних годин, студенти ознайомлюються з презентацією теоретичного матеріалу із запланованих питань вивченої теми та у вигляді коротких повідомлень доповнюють викладача інформацією з питання, яке виносилося на самостійне опрацювання. А на етапах тренування та виконання практичного завдання за дорученням викладача складають глосарій ключових понять, готують структурно-логічні схеми або ментальні карти і на завершення пишуть твір-есе «Яким має бути кваліфікований фахівець професійної освіти». На етапі оцінювання діяльності студентів, викладачем організується обговорення розглянутих питань теми та оцінювання в балах підготовлених повідомлень та написання творів есе. Для проведення рефлексії студенти готують письмовий самозвіт про те, які фрагменти з вивченої теми були для них складними або суперечливими та як змінилося їхнє уявлення про майбутнього фахівця з професійної освіти після проведеного заняття.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, підготовка майбутніх бакалаврів з професійної освіти в умовах змішаного навчання відрізняється своєю структурою, методами та засобами від традиційної форми організації освітнього

процесу у ЗВО. Змішане навчання передбачає поєднання аудиторної (контактних годин) з позааудиторною (безконтактних годин) роботою за допомогою використання онлайн-платформ, як наприклад, Moodle та Google Classroom. Подальшого дослідження потребує такий важливий аспект, як використання інноваційних методів і технологій під час проведення змішаного навчання у вищій школі.

Список бібліографічних посилань

1. Цюняк О. П., Розлуцька Г. М. Змішане навчання як інноваційна форма організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «педагогіка. Соціально-робота»*, 2021. Вип. 2 (49). С. 232–235.
2. Бугайчук К.Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2016. Т. 54. №4. С. 1–18.
3. Собченко Т.М., Пивоварова О.М. Переваги та недоліки реалізації змішаного навчання майбутніх учителів філологів у закладах вищої педагогічної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (Харків, 31 березня – 2 квітня 2021 р.). Харків: «Мітра», 2021. С. 133–137.
4. Корняк В.С., Чередник Л.М., Діра Н.О. Змішане навчання в кризових умовах: особливості, ризики blended learning in crisis situations: features, risks. *Інноваційна педагогіка*, 2022. Том 2. Вип. 50. С. 192–196.
5. Сивак О.А., Сарбаш М.В. Платформи дистанційного навчання у закладах вищої освіти. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філософія, культурологія, соціологія*, 2018. Вип. 16. С. 66–75.
6. Утицьких Т.О., Солодовников А.С. Використання цифрової платформи Moodle іноземними студентами в освітньому процесі. URL: https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/26746/1/Тезиси_2020.pdf
7. Гриценко В., Юстик І. Використання сервісу Google Classroom для управління освітніми процесами. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisuu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitnimy-protseamy>
8. Антонюк Л., Михайлюк Г., Боднар О. Перспективи впровадження змішаного навчання у ЗВО. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Том 1. Вип. 58. С. 216–221.
9. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchannya/zmishanenanavchannia-bookletspreads-2.pdf>
10. Хом'юк І.В., Кирилашук С.А. Використання технології змішаного навчання на заняттях з вищої математики у технічних ЗВО. URL: http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32012/Хом%27юк_%20змiшане%20навчання.pdf?sequence=1&isAllowed=y
11. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник / за заг. ред. В.В. Олійника. Київ: ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти», 2019. 196 с.
12. Горбатюк Р.М., Потапчук О.І. Формування готовності майбутніх педагогічних фахівців засобами мобільних технологій до професійної діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2017. Вип. 48. С. 106–109.

13. Пасічник О. Змішане навчання як форма ефективно організації іншомовної освіти на немовних спеціальностях ЗВО. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 2018. №3(62). С. 231–234.
 14. Освітня програма «Професійна освіта (Комп'ютерні технології)». URL: <https://drive.google.com/file/d/1LJ1SOocnjoL1bwyQDOQl0dxuSHCmDCbq/view>
- References**
1. Tsyunyak, O.P., Rozlutska H.M. (2021). Blended learning as an innovative form of organization of the educational process in higher education institutions. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: "pedagogy. Social work"*, 2(49): 232–235 [in Ukr].
 2. Bugaichuk, K.L. (2016). Blended learning: theoretical analysis and implementation strategy in the educational process of higher educational institutions. *Information technologies and teaching aids*, 54(4): 1–18 [in Ukr].
 3. Sobchenko, T.M., Pyvovarova, O.M. (2021). Advantages and disadvantages of the implementation of mixed training of future teachers of philology in institutions of higher pedagogical education. *Psychological and pedagogical problems of higher and secondary education in the conditions of modern challenges: theory and practice: materials of the 5th International Scientific and Practical Conference* (Kharkiv, March 31 – April 2, 2021). Kharkiv: Mitra. PP. 133–137 [in Ukr].
 4. Kornyat, V.S., Cherednyk, L.M., Dira, N.O. (2022). Blended learning in crisis situations: features, risks. *Innovative pedagogy*, 2(50): 192–196 [in Ukr].
 5. Sivak, O.A., Sarbash, M.V. (2018). Distance learning platforms in institutions of higher education. *Bulletin of the Mariupol State University. Series: Philosophy, cultural studies, sociology*, 16: 66–75 [in Ukr].
 6. Utytskih, T.O., Solodovnikov, A.S. (2020). Use of the Moodle digital platform by foreign students in the educational process. Retrieved from https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/26746/1/Тезисы_2020.pdf [in Ukr].
 7. Hrytsenko, V., Yustyk, I. (2015). Using the Google Classroom service to manage educational processes. Retrieved from <https://www.cuspu.edu.ua/ua/ntmd/konferentsiy/2015-10-06-06-17-54/sektsiia-4/3930-vykorystannya-servisu-google-classroom-dlya-upravlinnya-osvitynimy-protsesamy> [in Ukr].
 8. Antonyuk, L., Mykhailiuk, G., Bodnar, O. (2022). Prospects for the implementation of blended learning in higher education institutions. *Current issues of humanitarian sciences*, 1(58): 216–221 [in Ukr].
 9. Recommendations regarding the implementation of mixed education in institutions of vocational pre-higher and higher education. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvi-ta/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanavchannia-bookletspreads-2.pdf> [in Ukr].
 10. Khomyuk, I.V., Kyrylashchuk S.A. (2020). Use of blended learning technology in higher mathematics classes at technical higher education institutions. Retrieved from http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32012/Хом%27юк_%20змішане%20навчання.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukr].
 11. Olynyk V.V. (ed.) (2019). The technology of mixed learning in the system of open postgraduate education: a textbook. Kyiv: University Management of education. 196 p. [in Ukr].
 12. Gorbatyuk, R.M., Potapchuk, O.I. (2017). Formation of the readiness of future pedagogical specialists for professional activities by means of mobile technologies. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*, 48: 106–109 [in Ukr].
 13. Pasichnyk, O. (2018). Mixed learning as a form of effective organization of foreign language education in non-language specialties of higher education institutions. *Scientific Bulletin of V.O. Sukhomlynskyi MNU. Pedagogical sciences*, 3(62): 231–234 [in Ukr].
 14. Educational program "Professional Education (Computer Technologies)". Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1LJ1SOocnjoL1bwyQDOQl0dxuSHCmDCbq/view> [in Ukr].

CHYCHUK Vadym

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Professional Education and Technologies by Profile Department, Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

FEATURES OF TRAINING FUTURE BACHELORS ON VOCATIONAL EDUCATION IN CONDITIONS OF BLENDED LEARNING

Summary. Introduction. In the modern system of domestic higher education, there is an important and urgent problem related to the search for effective innovative forms, technologies and methods of training future specialists in higher education. This is especially important due to the introduction of quarantine restrictions of the coronavirus pandemic and military actions on the territory of Ukraine. At the same time, the choice of innovative methods in professional education is aimed at the formation and development of key and special competencies in future specialists, particularly, orientation in the information and digital space, the use of critical and creative thinking of students in the educational process.

Purpose. The purpose of the article is to find out the specifics of training Bachelors of the "Professional Education (Computer Technologies)" educational program at a pedagogical university in the conditions of blended learning.

Methods. To solve this concrete task, the following methods of the scientific investigation were applied: theoretical analysis of scientific works on the problem, study of the recommendations of the Ministry of Education and Science of Ukraine regarding blended learning, analysis

of the educational program for the preparation of Bachelors, modeling.

Results. The current problem of modern higher school pedagogy related to the introduction of blended learning in the system of training future Bachelors in professional education in higher education institutions, which is caused by quarantine restrictions and military actions on the territory of Ukraine, is considered. Various approaches to the very concept of blended learning, both a special form of organization of the educational process in educational institutions, and an innovative technology for training future specialists in higher education, are revealed. The structure of this type of classes, which can be conducted in-person and online, has been analyzed. Special attention is focused on the main stages of a teacher's and students' work during blended learning. It is noted that blended learning is usually implemented using Moodle and Google Classroom online platforms. Peculiar attention is focused on the content of the "Professional Education (Computer Technologies)" educational program of the Bachelor's Degree and curricula of the main professional disciplines of this specialty. The peculiarities of the introduction of blended learning in higher education were

demonstrated on the example of conducting a class on a topic of the “Methodological Principles of Professional Education” course.

Conclusion. Therefore, the preparation of future Bachelors in professional education in the conditions of blended learning differs in its structure, methods and means from the traditional form of organization of the educational process in higher education institutions.

Blended learning involves a combination of in-person and online hours using online platforms, including Moodle and Google Classroom.

Keywords: *blended learning; professional education; computer technologies; institutions of higher education; online platforms.*

*Одержано редакцією 07.03.2023
Прийнято до публікації 21.03.2023*